

Wallenbeeks Nieuwsbrief 4. *Implementeren*

Bijgaande directieven van Walt Altmans, een hoge functionaris aan de Universiteit, troffen wij aan in een gekurkte wijnfles die dobberde in het Rapenburg.

Wij nemen geen verantwoordelijkheid voor de inhoud ervan.

Wij passen wel op.

Wel hebben wij een check uitgevoerd: de citaten stammen letterlijk uit de Studiegids

Wijsbegeerte 2005-6, het Instellingsplan (of is het Strategisch Document?) Kiezen voor Talent van de Universiteit Leiden (april 2005) en uit het Strategisch Plan 2005-2008 van de Faculteit Wijsbegeerte aldaar (oktober 2005).

Het Wallenbeek MTS .

Directief 1.

Bureau Rijks Universiteit.

Zwaartepunt Overleg Excellentie en Financiering (ZOEF) .

Aan de Decaan van de Faculteit Wijsbegeerte.

Graag wijs ik je op het falend communicatiegebeuren in jullie faculteit, gemeten aan onze *strategische doelen*, neergelegd in het Instellingsplan *Kiezen voor Talent*.

Je bedreigt je marktpositie en daarmee het *kwaliteitsprofiel* van Leiden als *onderzoeksuniversiteit* die een *prominente bijdrage* wil leveren aan *welzijn, welvaart en cultuur*.

In een moordende internationale concurrentie overleven wij niet zonder *wervingskracht*.

Volgens het Instellingsplan *is het niet voldoende om wetenschappelijke prestaties te leveren; die prestaties moeten ook zichtbaar worden gemaakt. Daarom wordt de communicatie over onderzoeksresultaten geïntensiveerd en verder geprofessionaliseerd.*

Wat jij communiceert aan het begin van jouw Studiegids is misschien intensief, maar *niet* geprofessionaliseerd.

Ik citeer.

Filosofie studeren betekent een moedwillige confrontatie aangaan met de grondslagen en grenzen van werkelijkheid en kennis. ...

Dat wijsbegeerte een wat onduidelijke status heeft, hangt samen met het feit dat zij geen 'vakgebied' heeft in de normale zin van het woord. Natuurkunde, scheikunde, biologie en psychologie bestuderen de werkelijkheid voor zover zij stoffelijk, veranderlijk, levend en geestelijk is. Op al deze terreinen worden waarnemingen en experimenten gedaan; beproefde theorieën worden vervangen door betere en er wordt vooruitgang geboekt. In de wijsbegeerte vindt men van dat alles niets. Er is geen eigen vakgebied en er is geen duidelijke vooruitgang.

...

Gegeven de 'condition humaine' kan de wijsbegeerte heden ten dage wellicht het beste worden omschreven als een poging zich denkend te oriënteren in een verbrokkelde wereld die geen mens meer kan overzien. Filosofie is niet zozeer de studie van een bepaald terrein, maar veeleer een kritische en reflexieve mentaliteit, een houding...

Dit is inderdaad een *moedwillige confrontatie* – met de grenzen van je eigen overlevingsmogelijkheden. Je twijfelt aan alles, nog het meest aan je zelf. Je lijdt aan *Weltschmerz*.

Je studiegids is zo *filosofisch*.

Ooit grasduinde ik in de filosofie. Die ging mij aan het hart: dat *rücksichtslose* doorvragen, onafhankelijk van de eigen belangen, soms zelfs los van de hypotheekaf trek! Figuren als Socrates, Descartes, Nietzsche en Heidegger draafden door en *didn't give a shit*. Daarvoor heb ik een *reluctant admiration*

Wat kunnen wij daarmee, vandaag de dag? Duizenden medewerkers aan onze universiteit zijn niet geboren met een zilveren lepel in hun bek.

Wij kunnen geen twijfel dulden aan ons zelf.

Ben ik een groot-inquisiteur? Alla. Daar gaan we.

Waar blijven je *slagkracht*, je *uitstroomquotiënt*, je financiering wanneer je met droge ogen toegeeft dat je een *dubbelzinnige*, zelfs *onduidelijke* status hebt?

Hoe wil je geldstromen lostroggelen wanneer je erkent dat je *geen vakgebied hebt*?

Wat is dat voor defaitisme over een *verbrokkelde wereld*? Zorg dat je een paar brokken in de wacht sleept.

Wat koopt een student voor een *mentaliteit* en een *houding*?

Jij zit in een dilemma, waar je maar zelf uit moet zien te komen.

Doorgaan met filosofie is kansloos qua bekostiging.

Implementeer je mijn voorschriften, houd dan op met filosofie en stel de *Faculteit voor Neo-Scholastiek en Techno-Sofistiek* in.

What's in a name?, vraag je misschien.

In de reclame kunnen je namen niet volkomen tegengesteld zijn aan het geleverde product.

Je kunt misschien gootwater slijten als soep. Maar Cup-A-Soup?

Succes *is* een keuze.

Zorg dat je kop niet half leeg is maar half vol.

Kop op!

Directief 2.

Het is toe te juichen dat je nu je eigen *Strategisch Plan* opstelt. Maar vraag niet aan mij wat je doelstellingen moeten zijn. Je vraagt naar de bekende weg en schuift je verantwoordelijkheid af.

De doelstelling is duidelijk genoeg verwoord in het *Instellingsplan*. Volgens dit plan is het *van belang dat de universitaire budgetten op peil blijven en zo mogelijk worden vergroot. Daarnaast blijft verhoging van het studierendement een belangrijke doelstelling, omdat daardoor de bekostigingsgrondslag verbetert.*

Het doel van vermenigvuldiging is: meer vermenigvuldiging.

Vermenigvuldiging heeft geen doel. Het bereiken ervan is je dood.

Daarom staat in het *Instellingsplan*: *Fundamenteel onderzoek* is mooi, maar moet wel de basis vormen voor *ontdekkingen, nieuwe inzichten en toepassingen die kunnen leiden tot maatschappelijke waardevermeerdering.*

Je vraagt: Wat is wetenschappelijke kwaliteit?

Alles wat de vermenigvuldiging dient – dat heeft niets te maken met de verouderde *kwaliteit*.

Wat kwaliteit is blijkt uit mijn evaluatie van het vorige plan, *Koersen op Kwaliteit*:

Kwaliteit is dynamiek in de vernieuwing van onderwijs en onderzoek, verhoging van de doelmatigheid, herstel van het financieel evenwicht en een redelijk budgettair perspectief voor de komende jaren, vooral dankzij verbetering van het marktaandeel in het onderwijs.

Als filosoof kon Socrates niet accepteren dat de Sofisten opereerden uit winstbejag.

Filosofen vielen met de economie niet samen.

Voor Descartes volstonden noch de *eer* noch de *winst* van de wetenschappen.

Hij wilde niet eens *praten* over wat hij noemt *perverse en afkeurenswaardige doelen, zoals ijdele roem of schandelijk gewin.*

Socrates' aanvallen op de sofistiek, Descartes' vernietiging van de Scholastiek – die zouden de universiteit ondermijnen. Houd je aan de Techno-sofistiek en de Neo-Scholastiek!

Wij kunnen het *volkomen* eens zijn met de Zwarte Woud profeet Heidegger die zelf zijn eigen filosofie van de universiteit verbant en zo zijn eigen graf graaft:

Die "Universitäten" als "Stätten der wissenschaftlichen Forschung und Lehre" (solcher Art sind sie Gebilde des 19. Jahrhunderts) werden zu reinen und immer „wirklichkeitsnäheren“ Betriebsanstalten, in denen nichts zur Entscheidung kommt. Den letzten Rest einer Kulturdekoration werden sie nur so lange behalten, als sie vorerst noch zugleich Mittel zur „kulturpolitischen“ Propaganda bleiben müssen. Irgendein Wesen von „universitas“ wird sich aus ihnen nicht mehr entfalten können: einmal, weil die politisch-völkische Indienstnahme solches überflüssig macht, sodann aber weil der Wissenschaftsbetrieb selbst ohne das „Universitäre“ , d.h. hier einfach ohne den Willen zur Besinnung, weit sicherer und bequemer in Gang zu halten ist. Die Philosophie, hier nur verstanden als denkende Besinnung auf die Wahrheit und d.h. Fragwürdigkeit des Seyns, nicht als historische und „Systeme“ anfertigende Gelehrsamkeit, hat an der „Universität“ und vollends in der Betriebsanstalt, die sie werden wird, keinen Ort. Denn sie „hat“ überhaupt nirgendwo einen solchen, es sei denn jenen, den sie selbst gründet, zu dem aber kein Weg von irgend einer festen Einrichtung aus unmittelbar hinzuführen vermag.

Figuren die zelf zeggen dat zij aan de universiteit geen plaats hebben, die zichzelf als zwervers afficheren – die gaan wij niet van een salaris voorzien.

Directief 3.

Je vraagt naar de status van mijn uitspraken in het *Instellingsplan*. Daar geef ik al geen antwoord op omdat de vraag filosofisch is.

Denk niet, maar daag uit.

Begrijp mijn teksten niet, implementeer ze.

Wanneer is een tekst *wervend*?

Het *Instellingsplan* zegt: *De wisselwerking tussen wetenschap en de afnemers van kennis in de maatschappij wordt versterkt door intensivering van de samenwerking met overheid, bedrijfsleven en andere organisaties.*

Sleep het publiek mee met de woorden *wisselwerking, versterking, intensivering en samenwerking.*

De afnemers van kennis *zijn* overheid, bedrijfsleven en andere organisaties. Er staat dus: als je meer samenwerkt ontstaat er meer samenwerking.

Dat is de Techno-Sofistiek waarin jij je gaat bekwamen.

Nog een: *Voorwaarde is wel dat ook de verbredingscomponent voldoende diepgang kent.* Dit klinkt heel wat beter dan: *Het moet uit de lengte of uit de breedte komen, maar wij willen de kool en de geit sparen, en dat kan niet, dus dat vertellen we er niet bij.*

Soms zat mijn *tongue* ver in mijn *cheek* terwijl ik schreef. Hoe vind je deze:

Van de studenten wordt verwacht dat zij hun eigen verantwoordelijkheid nemen om zich academisch te ontwikkelen en dat zij bereid zijn het beste uit zichzelf te halen.

Joechei.

De universiteit hecht veel waarde aan de kwaliteit van het onderwijs in alle Leidse opleidingen.

Jekkerdidek.

Het goed functioneren van de universitaire gemeenschap is de eigen verantwoordelijkheid van alle deelnemers, elk met een inbreng op basis van zijn eigen positie, rol en ervaring.

Bingo.

De positie van de universiteit dient daartoe tevens te worden beoordeeld tegen de achtergrond van tal van externe ontwikkelingen. Wat zijn de kansen, wat de bedreigingen?
Hosanna.

Om de kans op een succesvolle afronding te vergroten wordt elk promotietraject standaard voorzien van een opleidingsprogramma en een begeleidingsplan.

Wij spreken niet over *promoties* maar over *promotietrajecten*, niet over een *opleiding* maar over een *opleidingsprogramma*, niet over *begeleiding*, maar over een *begeleidingsplan*.
Niemand weet of dat leidt tot afronding van promoties.

So what?

Verder: *ronken, ronken, ronken.*

Roep dat je onderwijs *uitdagend* is zonder te vermelden waartoe. *Stimuleer* je suf.

Doordesem je tekst met *strategische doelen, prominente bijdragen, wervingskracht, slagkracht, expertise, professionalisering, implementaties* en *faciliteringen*.

Zeg dat je *onderzoekszwaartepunten fungeren als kristallisatiepunt*. Vraag niet hoe een zwaartepunt kan fungeren als kristallisatiepunt, *durf* nu maar en *zeg* het. Hoe fungeert een zwaartepunt als kristallisatie-punt? Als *speerpunt: voor het bijeenbrengen en versterken van excellente expertise*. Vraag niet hoe je excellente expertise ook nog eens kunt versterken.

Zeg over deze zwaartepunten: *Ze zijn ook een instrument om selectief kracht in te zetten op fronten waar wetenschappelijk – en vaak ook maatschappelijk – de uitdagingen liggen.*

Blozen is niet toegestaan!

Laat ten slotte merken dat niets ongecontroleerd blijft, via woorden als *aanscherpen, kwaliteitseisen, accreditatiekaders, stroomlijnen* en *midterm-review*.

Hier sta ik. Ik *wil* niet anders. Waarom zou *ik*?

Directief 4.

Mijn complimenten voor je *Strategisch Plan 2005-2008* van de Faculteit Wijsbegeerte.

Veel gemakkelijker dan ik vermoedde heb je je filosofisch geboorterecht verkocht voor ons welgevulde bord met linzen plus riante pensioenvoorziening.

Je *ghost-writer* moet de ideale bureau-papegaai zijn. Mijn teksten worden *letterlijk* geïmplementeerd, zonder *een* filosofische gedachte.

Terwijl *ik* soms nadenkend gestemd raak door onze zuiveringsactie van de wijsbegeerte heb *jij* nergens last van.

In een handomdraai laat je je studiegidstekst vallen.

Dat laat zien dat de filosofie toch al op sterven na dood was. (Filosofen roepen *zelf* voortdurend het einde van zichzelf uit. Nu, daar helpen wij ze *graag* een handje mee.)

Ik volg de kopjes in jouw plan, als aanleidingen voor evenveel schouderklopjes.

Ten geleide.

Je maakt meteen duidelijk waar je staat: het gaat om de *implementatie* van het *Instellingsplan*. *Om de gestelde doelen te bereiken is de inzet nodig van elk lid van de facultaire gemeenschap.*

Inderdaad! Wees instrument voor ons doel! Niks nadenken over dit document, over de filosofische betekenis ervan, over strategieën, over taalgebruik, over doelen – *implementeren* die handel. Of creperen.

Een trouvaille van jou: de *vernieuwingen* die je voor ogen staan zijn al *ingezet* door een *wisseling van een aanzienlijk deel van de facultaire staf*.

Natuurlijk, het inwisselen van docent x door y is op zich al een vernieuwing!

Dat is de kern: rationaliteit *is* rationaliseren *is* wegrationaliseren!

Een knap staaltje dat je je meteen indekt door te zeggen: *Dit strategisch plan is opgesteld in samenspraak met de facultaire staf en heeft de goedkeuring van de Faculteitsraad.*

Een hele faculteit *can't be wrong*.

Wie nu nog zeurt komt te laat.

Tja, de *filosofische* waarheid kwam *altijd* op een ongelegen moment.

Maar daar hebben *wij* nou weer lak aan.

Toekomstbeeld 2008.

Je hebt profetische gaven.

Inderdaad, je bent er om *filosofische instrumenten aan te reiken*.

Dat is andere koek dan je Studiegids, waarin je nog loopt te *grübeln* over de verbrokkeling van je bestaan en de afwezigheid van je wetenschapsgebied.

Natuurlijk *zijn* er geen filosofische instrumenten en vraagt daar geen mens naar. Maar: sofismen in overvloed!

Bekendheid *door de internationale mobiliteit van de staf* is een *must*. Hoe meer *air miles*, des te hoger de kwaliteit .

Je hebt een *actief beleid van invited speakers dat de wereld naar Leiden haalt*.

Blij te horen dat je beleid echt *actief* is, zoals je ook bezig bent met *voortdurend pro-actief faciliteren*. Wat kopen wij voor een passief beleid!

Je nodigt geen sprekers uit, je hebt een *beleid van invited speakers*. Heel anders!

Goed ook dat je de wereld naar Leiden haalt. Leiden zat *hinter dem Mond*. Nu kan de wereld er bij.

Je opmerking *Excellent onderzoek gedijt alleen in een goede omgeving* is bijna filosofisch van nietszeggendheid.

En *toch* zeg je iets: het woord *excellent*, net als *prominent*, gebruik je voor *je zelf!* Die heb je van mij! Vroeger hoopte je dat een *ander* zoiets zei over *jou*. Daar kunnen *wij* niet op wachten.

Eindelijk zie ik de goede doelstellingen. Niet zeuren over filosofisch inzicht of filosofische methode, maar *rendementen verbeteren*, nee, *aanzienlijk verbeteren*, door *het aantal specialisaties te beperken*.

We zijn verlost van de Studiegids, waarin je nog zei dat de filosofie het ‘zijnde als zijnde’ bestudeert, *dwz onder geen enkel speciaal aspect*.

Onderwijs.

Inderdaad, jullie studiesysteem had *een te vrijblijvend karakter*.

Wij zijn *met zijn allen* voor de academische vrijheid, maar dan in verantwoordelijkheid, zoals *Onze Koningin* laatst nog zei. Twijfelen aan strategische doelen is misbruik van vrijheid.

Het motto van onze Leidse Onderwijs Instelling (LOI) luidt: *Libertas praesidii*, de beleidsruimte van ZOEF.

De voormalige filosofische *Narrenfreiheit* heb je meteen opgeruimd door *een duidelijk onderwijsprofiel waarin minder ruimte is voor de individuele voorkeuren van de docenten*. Dit zal met name in de bachelor en de doorstroommaster moeten leiden tot een strict (sik!) uitgevoerd programma dat ook de rendementen ten goede komt.

Je let er intussen goed op dat een docent het niet in zijn bolle hoofd haalt om toe te geven aan zijn *individuele voorkeuren*, bij voorbeeld voor *filosofie*. Je monitort ze onophoudelijk, via een *geïntensiveerd en aangescherpt begeleidingssysteem, begeleidingsprotocollen, portfolio's docentenhandleidingen en evaluaties*.

We jagen ze op uit hun geïmmuniseerde filosofenholen!

Heidegger noemt de denkers *wachters*. Gelukkig zijn wij in het bezit van *denkveldwachters*.

Samengevat: *Voor het jaar 2006-2007 moet met voorrang uitvoering worden gegeven aan de afstemming van de werkvormen en eindtermen van de individuele onderwijseenheden op de doelstellingen en eindtermen van de opleidingen*.

De *individuele onderwijseenheden* (is dat je personeel, *het belangrijkste productiemiddel?*) implementeren jouw plan, zoals jij het mijne implementeert.

Geen nadenkende speld tussen te krijgen.

In de tijd van de vorige Scholastiek was de fout van de Inquisitie dat zij zich begaf in een inhoudelijke discussie die zij alleen maar kon verliezen.

Wij wijzen op bureaucratisch-economische onvermijdelijkheden, met een traan in het oog. We mogen *met zijn allen* blij zijn als we een bord linzen *overhouden!*

Toen ik je tekst las werd het me even angstig te moede.

Al gauw begint het gezever over de achterhaalde 'vrijheid van meningsuiting' in de 'filosofie'.

Geen docent en geen student hebben zich geroerd.

De filosofie *was* al een dood paard. We *hoefden* haar niet van het leven te beroven. Niets geen vuile handen. De groot-inquisiteur kan terug in zijn hok.

Onderzoek.

Je schrijft: *Het lopend onderzoek wordt geconcentreerd rond onderzoeksleiders die verantwoordelijk zijn voor de samenhang en resultaten van hun groep.*

Hadden figuren als Hegel, Schelling en Hölderlin in hun *Stift* maar de beschikking gehad over een *onderzoeksleider* die verantwoordelijk was voor de samenhang van hun groep! Dan was ons heel wat Teutoons hoofdbrekens bespaard gebleven.

Hölderlin riep: *Sie können mich nicht brauchen.* Hij had zich niet druk hoeven maken. Zijn gebrek aan wervingskracht had hij op het bordje van zijn onderzoeksleider kunnen leggen.

Wat wisten zulke schlemielige eenlingen van onze *ambitie: het stimuleren van mensen* (natuurlijk zonder ongewenste intimiteiten!), *het creëren van teamgeest*, kortom *saamhorigheid*? Het is ook heerlijk om *waar mogelijk gezamenlijke activiteiten te ondernemen of gezamenlijk externe contacten op te bouwen.*

Nog nooit heeft een *filosoof* deel uitgemaakt van een *team*. Hoe zou hij daarin filosoof moeten blijven?

Is het niet *echt* beter om jezelf Techno-Sofist en Neo-Scholast te noemen?

Directief 5

Eigenlijk waren er vanaf het begin geen echte problemen. Ik heb me voor niets druk gemaakt. Jij had je zaakjes al lang op de rit, gestimuleerd en uitgedaagd door mijn directieven.

Ik citeer het *Instellingsplan: Engels als voertaal binnen de universiteiten is geen keuzevraagstuk meer. Daarop behoeft geen beleid te worden gemaakt; die keuze heeft de wetenschappelijke wereld al lang gemaakt; de universitaire organisatie heeft geen andere keus dan het gebruik van Engels te ondersteunen.*

Dit was al jouw *low profile* antifilosofisch beleidsinstrument.

Dit is mij bijgebleven van mijn filosofiestudie: *Descartes*, de voorvechter van de taalvrije *ratio*, had een bloedhekel aan het Latijn van de Scholastiek. Hij gaf de voorkeur aan zijn landstaal.

In het laatste deel van zijn *Discours* over de methode staat (ik vertaal maar, anders kan geen medewerker aan onze topinstelling het lezen):

En als ik in het Frans schrijf, wat mijn landstaal is, eerder dan in het Latijn, wat de taal is van mijn leermeesters, dan is dat omdat ik hoop dat diegenen die zich alleen bedienen van hun natuurlijke, volkomen zuivere rede een beter oordeel zullen geven over mijn opinies dan diegenen die alleen maar geloven in oude boeken.

Descartes zegt: de zuivere rede is toch gecontamineerd door de taal en dus onzuiver. De landstaal leent zich er het beste voor.

Filosofen hebben *altijd* moeten schrijven in hun moederstaal.

Zij konden alleen iets bedenken wanneer zij de confrontatie aangingen met *vreemde* talen. De vreemdheid daarvan kon alleen blijken vanuit het schijnbaar vertrouwde van hun *eigen* taal. Dit is een gedram zonder einde. Zo komt de stroomlijning van jouw onderzoek nooit van de grond.

Dat de filosofie is geschreven door Grieken, Duitsers en Fransen kan ons verder worst zijn: die angliseren we tot technosofistiek.

Dankzij het Engels als het Neo-Latijn van de Neo-Scholastiek heb je het pleit tegen de filosofie bureaucratisch beslecht.

Je hoeft niet te geven om je eigen taal en niet om die van een ander. .

De koeterwalende wijsgeren staan voor aap.

...

Terwijl ik dit opschrijft overvalt mij een dégout.

In Oost-Duitsland zie je de pracht van de lege landschappen die zijn overgebleven na de rationalisering van de landbouw in de periode van de DDR.

De agrarische *Entleerung* door rationalisering vindt nu in heel Europa plaats.

Ik ben er trots op dat wij mogen meewerken aan dezelfde rationalisering van de universiteiten. (Jouw programma *Rationaliteit* is *zelf* het wegrationaliseren van de filosofie!).

De wijsgerige hansworsten worden getransformeerd tot eenheidsworsten. Goddank.

De studenten *zijn* via onze Studiehuizen al getransformeerd tot een zo lethargische en tegelijkertijd zelfingenomen massa dat het inderdaad *hard nodig* is om ze *uit te dagen* en te *stimuleren*. Hoe zouden ze anders van hun plaats komen?

Waar sta ik als *williger Vollstrecker* van deze eenvormigheid?

Natuurlijk ben ik niet de plannenmaker.

Ik ben *aangesproken* door de *ratio* als rationalisering.

Maar ik luister niet. Ik gehoorzaam.

Maar ook een horige hoort wat.

Ik zag je zojuist lopen over de brug van het Rapenburg.

Had je het een en ander op?

Was het jouw idee om mijn directieven in een zojuist geledigde wijnfles te stoppen en deze bij het Academiegebouw te water te laten?

Dan heeft het water de directie. Niet jij. Dacht jij dat?

Descartes zei: *larvatus prodeo*. Gemaskerd ga ik voort. Hij bespeelde twee klavieren. Het ene in stilte. Wat dacht je van mij? Wat moet ik van *jou* denken?

Walt Altmans.